

Briselē, 16.12.2016.
COM(2016) 872 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Novērtējums par 2011. gada 13. decembra Direktīvas 2011/93/ES par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu 25. pantā minēto pasākumu īstenošanu

Saturs

1.	IEVADS	3
1.1.	Direktīvas 25. panta mērķi un darbības joma	3
1.2.	Šā ziņojuma mērķis un metodoloģija	5
2.	TRANSPONĒŠANAS PASĀKUMI	7
2.1.	Likvidēšana (25. panta 1. punkts).....	7
2.1.1.	Dalībvalsts teritorijā mitināts saturs	7
2.1.2.	Ārpus dalībvalsts teritorijas mitināts saturs.....	9
2.2.	Bloķēšana (25. panta 2. punkts)	10
3.	SECINĀJUMI UN TURPMĀKIE PASĀKUMI	13

1. IEVADS

Internets ir dramatiski palielinājis seksuālo vardarbību pret bērniem tādā ziņā, ka:

- tas veicina seksuālo vardarbību pret bērniem attēlojošu materiālu izplatīšanu dažādos izplatīšanas kanālos, tostarp, piemēram, tīmeklī, vienādranga tīklos, sociālajos plašsaziņas līdzekļos, ziņojumdevējos, intereškopās, interneta tērzētavās un fotoattēlu apmaiņas platformās. Izplatīšanu veicina arī tas, ka līdzīgi domājošām personām, kas ir liela pieprasījuma un savstarpējā atbalsta avots, ir pieejama globālā kopiena;
- tas nodrošina tehniskos līdzekļus un drošības pasākumus, kas var veicināt anonimitāti¹;
- tā kā ir liels pieprasījums pēc materiāliem, kas attēlo seksuālo vardarbību pret bērniem, bērni joprojām ir pakļauti riskam kļūt par upuri, savukārt anonimitāte var kavēt šādu noziegumu izmeklēšanu un saukšanu pie kriminālatbildības; un
- jauni seksuālo vardarbību pret bērniem attēlojoši materiāli ir kļuvuši par valūtu. Lai iegūtu un saglabātu piekļuvi forumiem, to dalībniekiem bieži vien ir regulāri jāiesniedz jauni materiāli, tādējādi tiek stimulēta seksuālās vardarbības īstenošana pret bērniem.

Seksuālā vardarbība pret bērniem tiešsaistē ir zemisks noziegums, kas upuriem rada ilgstošas sekas. Kaitējums tiek nodarīts ne tikai brīdī, kad ļaunprātīgā rīcība tiek ierakstīta vai fotografēta, bet arī ikreiz, kad attēli un videoieraksti tiek nosūtīti, laisti aprītē un skatīti. Upuriem apzināšanās, ka attēli un videoieraksti, kuros redzama pret viņiem īstenota vardarbība, ir “tur” un ka viņi var pat sastapties ar kādu, kas šos materiālus ir redzējis, ir milzīga trauma un rada papildu ciešanas.

Ir norādes, ka pastāvīgi pazeminās to bērnu vidējais vecums, kas kļūst par bērnu pornogrāfijas upuriem, proti, saskaņā ar Starptautiskās interneta uzticības tālruņu līniju asociācijas (*International Association of Internet Hotlines (INHOPE)*)² datiem izrādījās, ka 2014. gadā no *INHOPE* uzticības tālruņa līniju apstrādātajiem ziņojumiem apmēram 70 % upuru bija pirmspubertātes vecuma bērni³. Nodibinājums *Internet Watch Foundation (IWF)* 2015. gadā ir sniedzis līdzīgus skaitļus, piebilstot, ka 3 % upuru ir bijuši divus gadus jauni vai jaunāki bērni un ka trešdaļā attēlu ir redzama bērnu izvarošana vai seksuāla spīdzināšana⁴.

1.1. Direktīvas 25. panta mērķi un darbības joma

Direktīvas⁵ 25. panta galvenais mērķis ir pārtraukt bērnu pornogrāfijas⁶ pieejamību. Šādi noteikumi pirmo reizi tika paredzēti direktīvā, jo tie nebija iekļauti galvenajos juridiskajos instrumentos šajā jomā, t. i.:

- pamatlēmumā⁷, ko aizstāj ar minēto direktīvu;

¹ Piemēram, *Onion Router* (www.torproject.org).

² <http://www.inhope.org/>.

³ <http://www.inhope.org/tns/resources/statistics-and-infographics/statistics-and-infographics-2014.aspx>.

⁴ <https://www.iwf.org.uk/accountability/annual-reports/2015-annual-report>.

⁵ Direktīva 2011/93/ES (2011. gada 13. decembris) par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu. Direktīvas 25. pantā ir iekļauti “pasākumi pret tīmekļa vietnēm, kurās ir bērnu pornogrāfija vai caur kurām to izplata”.

⁶ Kā noteikts direktīvas 2. panta c) punktā.

⁷ Padomes 2003. gada 22. decembra Pamatlēmums 2004/68/TI par bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu.

- Eiropas Padomes 2007. gada Konvencijā par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību, kas devusi ierosinājumu citām jomām minētajā direktīvā;
- Padomes Lēmumā par to, kā apkarot bērnu pornogrāfiju interneta tīklā⁸, kas bija viens no pirmajiem juridiskajiem instrumentiem ES līmenī, kas pievēršas bērnu pornogrāfijai.

Direktīvas 25. pantā minētie noteikumi ir vieni no tiem, kas veicina preventīvos pasākumus un mazina atkārtotu viktimizāciju. Kopā ar noteikumiem, kas paredz saukšanu pie kriminālatbildības par noziegumiem un upuru aizsardzību, tie veido vienotu pieeju, kas nepieciešama, lai efektīvi apkarotu seksuālo vardarbību pret bērniem, bērnu seksuālo izmantošanu un bērnu pornogrāfiju.

Minētais 25. pants ir formulēts šādi⁹:

*1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai **nodrošinātu nekavējošu tādu tīmekļa vietņu likvidēšanu**, kurās ir bērnu pornogrāfija vai caur kurām to izplata, un kuru serveri atrodas to teritorijā, un **cenšas panākt šādu vietņu likvidēšanu, ja to serveri atrodas ārpus to teritorijas.***

*2. Dalībvalstis var veikt pasākumus, lai **bloķētu piekļuvi tīmekļa vietnēm**, kurās ir bērnu pornogrāfija vai caur kurām to izplata, interneta lietotājiem to teritorijā. Šie pasākumi jānosaka, izmantojot pārredzamas procedūras, un ar tiem ir jānodrošina atbilstīgi **drošības pasākumi**, jo īpaši nodrošinot, ka ierobežojuma apmērs nepārsniedz vajadzīgo līmeni un tas ir samērīgs, un ka lietotāji ir informēti par ierobežojuma iemeslu. Minētie drošības pasākumi ietver arī pārsūdzības iespēju.*

Tādēļ saskaņā ar šo pantu:

- dalībvalstīm obligāti nekavējoties **jālikvidē** materiāls no tīmekļa vietnēm, kuru serveri atrodas to teritorijā;
- obligāti **jācenšas nodrošināt** materiāla **likvidēšanu** no tīmekļa vietnēm, kuru serveri atrodas citviet; un
- piedāvāts, ka dalībvalsts teritorijā **ir iespēja bloķēt** lietotājiem **piekļuvi** bērnu pornogrāfijai, piemērojot vairākus **drošības pasākumus**.

Svarīgi atzīmēt, ka 25. pants attiecas uz “pasākumiem”, kas ir īstenojami, nebalstoties tikai uz tiesību aktiem. Kā minēts direktīvas 47. apsvērumā:

“[...] Pasākumi, ko dalībvalstis saskaņā ar šo direktīvu veic, lai izņemtu vai attiecīgajā gadījumā bloķētu tīmekļa vietnes, kurās ir bērnu pornogrāfija, varētu būt balstīti uz dažāda veida publisku rīcību, piemēram, likumdošanas, nenormatīvu, tiesu vai cita veida rīcību. Šādā kontekstā šī direktīva neskar interneta nozares lietotāju brīvprātīgu rīcību, lai novērstu interneta pakalpojumu ļaunprātīgu izmantošanu, un dalībvalstu atbalstu šādai rīcībai. [...]”

Tādēļ, lai apmierinoši transponētu direktīvu, tiek izvērtēti nenormatīvie pasākumi, ja tie ļauj praksē sasniegt 25. pantā noteiktos rezultātus.

Lai īstenotu 25. pantā noteiktos pasākumus un efektīvi apkarotu seksuālo vardarbību pret bērniem attēlojošu materiālu izplatīšanu tiešsaistē, svarīga ir sadarbība starp privāto

⁸ Padomes Lēmums 2000/375/TI (2000. gada 29. maijs) par to, kā apkarot bērnu pornogrāfiju interneta tīklā.

⁹ Sk. arī direktīvas 46. un 47. apsvērumu saistībā ar 25. pantā minētajiem pasākumiem.

sektoru, tostarp nozares pārstāvjiem un pilsonisko sabiedrību, un valsts iestādēm, tostarp tiesībsardzības iestādēm (TAI) un tiesu iestādēm.

Puses, kas iesaistītas seksuālo vardarbību pret bērniem attēlojošo tiešsaistē pieejamo materiālu iznīcināšanā, ir šādas:

- **informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēji (ISSP)**, tostarp piekļuves, mitināšanas un tiešsaistes platformu nodrošinātāji. Tā kā noziedznieki ļaunprātīgi izmanto ISSP sniegtos pakalpojumus un infrastruktūru, ISSP ir labas iespējas, lai sadarbotos 25. panta īstenošanā. Piemēram, mitināšanas pakalpojumu sniedzēji ir tie, kas galu galā spēj izņemt viņu serveros izvietoto materiālu, un piekļuves pakalpojumu sniedzēji, piemēram, interneta pakalpojumu sniedzēji (ISP), var bloķēt piekļuvi;
- **interneta lietotāji**, kuri var (tīši vai netīši) saskarties ar tiešsaistē izvietotu materiālu, kas attēlo seksuālo vardarbību pret bērniem, un izlemt ziņot par to tieši ISSP, ja ir izstrādāta tehnoloģija, kas ļauj to darīt, piemēram, tīmekļa vietnē vai pārlūkam ir poga “ziņot par ļaunprātīgu rīcību”. Lietotāji var arī ziņot īpaši izveidotai uzticības tālruņa līnijai, ko vada pilsoniskās sabiedrības organizācija, vai atbildīgajai tiesībsardzības iestādei;
- **īpaši izveidotas uzticības tālruņa līnijas**, ko parasti vada kāda NVO vai ISSP vai plašsaziņas līdzekļu asociācija, kas ļauj lietotājiem ziņot anonīmi, ja viņi nejūtas ērti, lai ziņotu policijai, un ja nevar vai nevēlas ziņot tieši ISSP. Daudzos gadījumos vienā valstī saņemti ziņojumi attiecas uz materiālu, kas izvietots serverī citā valstī. Lai to likvidētu, ir nepieciešama starptautiskā sadarbība, ko veicina INHOPE;
- **tiesībsardzības iestādes (TAI)**, kas veic darbu, pamatojoties uz ziņojumiem, kas sniegti, zvanot uz uzticības tālruņa līnijām, vai saņemti tieši no interneta lietotājiem. Tās arī savstarpēji apmainās ar ziņojumiem Eiropas mērogā (tieši un ar Eiropola un tās Eiropas Kibernoziedzības centra starpniecību)¹⁰ un plašākā mērogā (ar Interpola starpniecību)¹¹; un
- **tiesu iestādes**, kas nodrošina likuma piemērošanu katrā dalībvalstī. Dažās valstīs materiāla likvidēšanai vai piekļuves bloķēšanai ir nepieciešams tiesas rīkojums. Eurojust¹² palīdz dalībvalstu līmenī koordinēt tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās.

1.2. Šā ziņojuma mērķis un metodoloģija

Saskaņā ar direktīvas 27. pantu dalībvalstīs¹³ ir jābūt spēkā normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, kas vajadzīgi, lai līdz 2013. gada 18. decembrim izpildītu šīs direktīvas prasības un paziņotu tos Komisijai.

Šis ziņojums ir sagatavots, reaģējot uz direktīvas 28. panta 2. punktā noteikto prasību, ka Komisijai jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums, kurā izvērtē direktīvas

¹⁰ <https://www.europol.europa.eu/ec3>.

¹¹ <http://www.interpol.int/Crime-areas/Crimes-against-children/Crimes-against-children>.

¹² <http://www.eurojust.europa.eu/>.

¹³ Turpmāk tekstā “dalībvalstis” vai “visas dalībvalstis” ir tās dalībvalstis, kurām ir saistoša šī direktīva (t. i., visas ES dalībvalstis, izņemot Dāniju). Saskaņā ar 22. protokola par Dānijas nostāju 1. un 2. pantu Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā un šī direktīva uz to neattiecas. Tomēr Padomes Pamatlēmums 2004/68/TI joprojām Dānijai ir piemērojams un saistošs. Saskaņā ar 21. protokola par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju 3. pantu abas valstis piedalās direktīvas pieņemšanā, un tā ir tām saistoša.

25. pantā minēto pasākumu īstenošanu¹⁴. Ziņojuma mērķis ir sniegt koncentrētu informatīvu pārskatu par galvenajiem transponēšanas pasākumiem, ko veikušas dalībvalstis.

Līdz transponēšanas termiņa beigām tikai 12 dalībvalstis bija ziņojušas Komisijai, ka ir pabeigušas direktīvas transponēšanu. Tāpēc Komisija par valstu transponēšanas pasākumu nepaziņošanu ir sākusi pārkāpumu procedūras pret pārējām dalībvalstīm: **BE, BG, IE, EL, ES, IT, CY, LT, HU, MT, NL, PT, RO, SI un UK**¹⁵. Visas šīs pārkāpumu procedūras tika slēgtas līdz 2016. gada 8. decembrim. Valstu transponēšanas pasākumu novēlotā pieņemšana un paziņošana aizkavēja Komisijas analīzi un transponēšanas ziņojumu publicēšanu.

Šajā ziņojumā apraksts un analīze balstās uz informāciju, ko dalībvalstis sniegušas līdz 2016. gada 1. novembrim. Pēc šā datuma saņemtie paziņojumi nav ņemti vērā. Papildus šajā ziņojumā identificētajiem jautājumiem var būt gan ar transponēšanu saistītas citas problēmas, gan arī citi noteikumi, kas nav ziņoti Komisijai, vai turpmākas leģislatīvo un neleģislatīvo aktu izstrādes. Tāpēc šis ziņojums neliedz Komisijai veikt turpmāku dažu noteikumu izvērtēšanu, turpinot atbalstīt dalībvalstis saistībā ar 25. panta transponēšanu un īstenošanu.

¹⁴ Saskaņā ar direktīvas 28. panta 1. punktu atsevišķā ziņojumā (COM(2016) 871), ko publicē kopā ar šo, izvērtē, cik lielā mērā dalībvalstis veikušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šo direktīvu.

¹⁵ Šajā dokumentā izmantoti dalībvalstu nosaukumu saīsinājumi saskaņā ar šādiem noteikumiem: <http://publications.europa.eu/code/lv/lv-370100.htm>.

2. TRANSPONĒŠANAS PASĀKUMI

2.1. Likvidēšana (25. panta 1. punkts)

2.1.1. Dalībvalsts teritorijā mitināts saturs

Dalībvalstis ir pieņēmušas divu veidu pasākumus, lai nodrošinātu tādu tīmekļa vietņu nekavējošu likvidēšanu, kurās ir bērnu pornogrāfija vai caur kurām to izplata un kuru serveri atrodas to teritorijā, proti, pasākumi, pamatojoties uz Direktīvu 2000/31/EK¹⁶ (Direktīva par elektronisko tirdzniecību), un pasākumi, pamatojoties uz valsts krimināltiesībām.

1. Pasākumi, kas īstenoti, pamatojoties uz Direktīvu par elektronisko tirdzniecību

Direktīva par elektronisko tirdzniecību nosaka saistību ierobežojumus tiem, kas sniedz interneta starpnieku pakalpojumus, kas ir vienkāršā līnija (*mere conduit*), superātrā līnija (*caching*) un glabāšana jeb mitināšana (*hosting*). Proti, mitināšanas pakalpojuma sniedzējs nav saucams pie atbildības, ja¹⁷:

- a. tas nezina par pārsūtīto vai glabāto informāciju, ne arī to kontrolē; un
- b. pakalpojuma sniedzējs pēc faktisku ziņu iegūšanas vai pārliecināšanās par nelikumīgām darbībām rīkojas ātri, lai izņemtu šādu informāciju vai liegtu tai pieeju.

Pamatojoties uz šiem noteikumiem, tiek izstrādātas nelikumīga satura **ievērošanas un izņemšanas procedūras**. Saistībā ar materiāliem, kas attēlo seksuālo vardarbību pret bērniem, šīs procedūras ir mehānismi, ko izmanto ieinteresētās personas, lai identificētu tīklā mitinātu nelikumīgu informāciju un lai veicinātu tās ātru likvidēšanu.

Dalībvalstis ir īstenojušas ievērošanas un izņemšanas procedūras, izveidojot nacionālās uzticības tālruņa līnijas, kam interneta lietotāji var ziņot par tiešsaistē atrastiem materiāliem, kas attēlo seksuālu vardarbību pret bērniem. *INHOPE* ir šo uzticības tālruņa līniju jumta organizācija. Ar Eiropas Komisijas programmas “Drošāks internets”¹⁸ un kopš 2014. gada ar Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta¹⁹ atbalstu pašlaik šajā tīklā ir iekļauta 51 uzticības tālruņa līnija 45 valstīs, tostarp visās ES dalībvalstīs.

Uzticības tālruņa līnijas ir noslēgušas saprašanās memorandu ar atbilstošajām valsts tiesībaizsardzības iestādēm (TAI), kurā noteiktas no interneta lietotājiem saņemto ziņojumu apstrādāšanas procedūras. Atšķirīgajām darbības procedūrām kopumā ir šāda kopīga rīcība attiecībā uz dalībvalstī mitināto saturu.

- 1) Nosaka servera atrašanās vietu.

Uzticības tālruņa līnijā tiek saņemts interneta lietotāja ziņojums par tīmekļa adresi (*URL*), kurā, iespējams, atrodams materiāls, kas attēlo seksuālu vardarbību pret bērnu, un tiek noteikts, kurā valstī materiāls tiek mitināts. Dažkārt uzticības tālruņa līnijā tiek saņemts ziņojums no cita *INHOPE* tīkla dalībnieka, kurš jau ir noteicis, ka serveris atrodas šīs attiecīgās uzticības tālruņa līnijas valstī.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību). Pēdējais īstenošanas ziņojums tika publicēts 2012. gadā: http://ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/docs/communication2012/SEC2011_1641_en.pdf.

¹⁷ Direktīvas par elektronisko tirdzniecību 14. pants.

¹⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/safer-internet-better-internet-kids>.

¹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connecting-europe-facility>.

2) Analizē saturu.

Ja materiāls glabājas serveros, kas atrodas pašu valstī, uzticības tālruņa līnija nosaka, vai par *URL* jau nav ziņots iepriekš. Ja tas tā ir, ziņojumu atmet. Pretējā gadījumā uzticības tālruņa līnija analizē *URL* attēlus un videoierakstus un nosaka, vai tie ir zināmi un vai tie varētu būt nelikumīgi minētajā valstī.

3) Informē mitināšanas pakalpojumu sniedzēju.

Uzticības tālruņa līnija pārsūta ziņojumu un analīzi valsts tiesībsardzības iestādei. Atkarībā no saprašanās memorandā noteiktās kārtības mitināšanas pakalpojumu sniedzēju tad informē:

- uzticības tālruņa līnija pēc tam, kad tiesībsardzības iestāde (TAI) ir piekritusi, ka materiālu var izņemt, nodrošinot, ka tas netraucētu veikt izmeklēšanu (**AT, CZ, DE** (*eco* un *FSM* uzticības tālruņa līnijas), **FR, HU, LU, LV, NL, PL, PT, RO, SE** un **UK**). Katrā dalībvalstī atkarībā no procedūrām, par kurām ir vienojusies uzticības tālruņa līnija un tiesībsardzības iestāde, ir atšķirīgs laika intervāls no brīža, kad uzticības tālruņa līnija pirmo reizi informē tiesībsardzības iestādi, līdz brīdim, kad uzticības tālruņa līnija sazinās ar mitināšanas pakalpojumu sniedzēju. Jebkurā gadījumā tiesībsardzības iestāde (uzticības tālruņa līnijas vietā vai papildus tai) var informēt mitināšanas pakalpojumu sniedzēju, ja rodas tādi apstākļi;
- tikai tiesībsardzības iestāde. Šādās valstīs — **BG, DE** (*Jugendschutz* uzticības tālruņa līnija), **EE, EL, FI, MT, SI** un **SK** — tiesībsardzības iestāde sazinās ar mitināšanas pakalpojumu sniedzēju, savukārt uzticības tālruņa līnija pārrauga, vai saturs ir faktiski izņemts.

Kiprā (**CY**) un Horvātijā (**HR**), lai pieprasītu materiāla izņemšanu, ir nepieciešams tiesas rīkojums. Abās valstīs piekļuve tīmekļa vietnei tiek uz laiku bloķēta, līdz tiek iegūts tiesas nolēmums.

Kad mitināšanas pakalpojumu sniedzējam ir darīts zināms par nelikumīga materiāla esamību tā serveros, viņu var saukt pie atbildības, ja viņš nelikvidē materiālu saskaņā ar īstenojošajiem valsts tiesību aktiem. Vienīgais atbildības piemērošanas ierobežojums ir atbrīvošana no atbildības saskaņā ar Direktīvu par elektronisko tirdzniecību, ko īstenojušas dalībvalstis (sk. iepriekš).

Kad tika rakstīts šis ziņojums, vairumam dalībvalstu bija izveidotas uzticības tālruņa līnijas, kas spēj novērtēt ziņoto saturu, lai īstenotu ievērošanas un izņemšanas procedūras; izņēmums ir **BE, ES** un **IT**.

- **BE** paziņoja par nesen pieņemtiem tiesību aktiem, kas ļauj *INHOPE* uzticības tālruņa līnijai darboties šajā valstī un apstrādāt ziņojumus saskaņā ar iepriekš aprakstīto vispārējo procedūru. Kad tika rakstīts šis ziņojums, Beļģijas policija un tiesu iestādes apsprieda ar uzticības tālruņa līniju saprašanās memorandu un darbības protokolus.
- Sīkāk ir jāizpēta, kāds stāvoklis attiecībā uz uzticības tālruņa līniju ir **ES**.
- Itālijā (**IT**) ir divas *INHOPE* uzticības tālruņa līnijas, taču pašreizējie tiesību akti neļauj tām pārbaudīt no interneta lietotājiem vai citām uzticības tālruņa līnijām saņemto ziņojumu saturu. Tāpēc tās tikai pārsūta ziņojumus tiesībsardzības iestādei (Nacionālajam tiešsaistes bērnu pornogrāfijas apkarošanas centram — *CNCPO*), nepārbaudot saturu.

2. Pasākumi, kas īstenoti, pamatojoties uz valstu krimināltiesībām

Dalībvalstis ir paziņojušas par divu veidu krimināltiesību normām, kas arī ļauj likvidēt to teritorijā mitinātu nelikumīgu saturu:

- a. vispārējie noteikumi, kas ļauj konfiscēt ar tiesvedību krimināllietā saistītu materiālu, piemēram, materiālu, kas izmantots nodarījuma veikšanā: **AT, CZ, HU, IT, LU, NL, SE** un **SK**; un
- b. īpaši noteikumi par bērnu pornogrāfijas materiālu likvidēšanu: **CY, EE, EL, ES, SE** un **UK (Gibraltārs)**.

CZ, EL, HU un **UK (Gibraltāra)** tiesību aktos ir sniegta skaidra norāde uz nekavējošas likvidēšanas prasību: “bez nepamatotas kavēšanās” (**CZ**), “nekavējoties izpildīt” (**EL**), “12 stundu laikā” (**HU**) vai “nekavējoties likvidēt” (**UK (Gibraltārs)**).

Citas dalībvalstis transponē šo prasību, izmantojot iepriekš aprakstītās ievērošanas un izņemšanas procedūras, kas var tādējādi nozīmēt, ka krimināltiesību kanāli tiek izmantoti tikai kā palīg līdzeklis rīcībai gadījumos, kad ievērošanas un izņemšanas mehānismi rada grūtības (piemēram, mitināšanas pakalpojumu sniedzējs nesadarbojas) vai kad materiāli ir saistīti ar jau izmeklēšanā esošu krimināllietu. Dalībvalstīs, kurās nedarbojas ievērošanas un izņemšanas mehānismi vai kurām krimināltiesībās nav noteikta tūlītēja likvidēšana, ir nepieciešams vairāk informācijas par pasākumiem, kas veikti, lai transponētu šo prasību.

2.1.2. Ārpus dalībvalsts teritorijas mitināts saturs

Visas dalībvalstis, izņemot **BE, ES** un **IT**, ir transponējušas šo noteikumu, izmantojot pilnīgi darboties spējīgu uzticības tālruņa līniju (t. i., uzticības tālruņa līnija ir pilnvarota novērtēt materiālu) un darbības procedūru, ko veic, lai censtos likvidēt saturu, kas tiek mitināts ārpus valsts teritorijas:

- 1) tiklīdz uzticības tālruņa līnijas operatori pēc ziņojuma saņemšanas konstatē, ka materiāls glabājas serveros, kas atrodas ārpus dalībvalsts, viņi pārliecinās, vai servera atrašanās valstī darbojas *INHOPE* uzticības tālruņa līnija;
- 2) ja servera atrašanās valstī ir *INHOPE* uzticības tālruņa līnija, tai nosūta ziņojumu, izmantojot iekšējo *INHOPE* informācijas apmaiņas sistēmu, lai tā varētu apstrādāt ziņojumu saskaņā ar valstī noteikto procedūru par valsts teritorijā mitināto saturu;
- 3) ja servera atrašanās valstī nav *INHOPE* uzticības tālruņa līnijas, ziņojumu nosūta tās valsts tiesībsardzības iestādei, kurā ziņojums ir saņemts, kura tad parasti ar Eiropola vai Interpola starpniecību nosūta to servera atrašanās valsts tiesībsardzības iestādei.

Lai arī uzticības tālruņa līnijas kopumā darbojas pēc līdzīgas shēmas, ir arī dažas īpatnības atkarībā no uzticības tālruņa līnijas un tiesībsardzības iestādes noslēgtās vienošanās. Piemēram, dažas uzticības tālruņa līnijas (piemēram, **DE, LT** un **LV**) informē ārvalstu mitināšanas pakalpojumu sniedzēju, ja pēc noteikta laika nav sekojusi rīcība. Dažas uzticības tālruņa līnijas (piemēram, **AT, CZ, DE, FR, LU, MT**) informē savas valsts tiesībsardzības iestādi par to, ka pārsūta ziņojumu uzticības tālruņa līnijai ārvalstī, savukārt citas (piemēram, **HU, NL, PL, SE** un **UK**) vispār to nedara. Visbeidzot, ja servera atrašanās valstī nav *INHOPE* uzticības tālruņa līnijas, dažas uzticības tālruņa līnijas (piemēram, **EE, LU** un **UK**) sazinās ar *INHOPE* tīklā neiekļautajām uzticības tālruņa līnijām, ja tādas ir.

Dalībvalstis, kurās nav izveidota pilnībā darboties spējīga uzticības tālruņa līnija (**BE, ES** un **IT**), transponē šo noteikumu, organizējot informācijas apmaiņu, parasti ar Eiropola vai Interpola starpniecību, starp ziņojuma izcelsmes valsts tiesībsardzības iestādi un

iestādi, kuras valstī materiāls tiek mitināts. Šādā gadījumā ir nepieciešama sīkāka informācija par noteikumu transponēšanu, izmantojot šādu mehānismu, jo īpaši attiecībā uz gadījumiem, kad ārvalstī izvietotās tīmekļa vietnes nav iesaistītas kādā kriminālprocesā minētajā dalībvalstī un attiecībā uz tām nav iesniegts savstarpējās tiesiskās palīdzības pieprasījums.

Attiecībā uz to, cik ātri un efektīvi materiāls tiek izņemts ar uzticības tālruņa līniju starpniecību, var atzīt, ka saskaņā ar šo līniju sniegtajiem datiem 93 % seksuālo vardarbību pret bērniem attēlojošu materiālu, ko apstrādājušas uzticības tālruņa līnijas Eiropā, un 91 % materiālu, ko apstrādājušas uzticības tālruņa līnijas pasaulē, bija izņemti no interneta un padarīti publiski nepieejami mazāk nekā 72 stundu laikā²⁰.

2.2. Bloķēšana (25. panta 2. punkts)

Apmēram puse dalībvalstu (**BG, CY, CZ, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, MT, PT, SE un UK**) ir izvēlējušās piemērot neobligātos bloķēšanas pasākumus saskaņā ar 25. panta 2. punktu. Dažādie pasākumi atspoguļo direktīvas 47. apsvērumā sniegto formulējumu (likumdošanas, nenormatīvu, tiesu vai cita veida rīcību, tostarp interneta nozares lietotāju brīvprātīgu rīcību).

Viens no pasākumu klasificēšanas veidiem ir atbilstīgi tam, vai tīmekļa vietnes bloķēšanai ir nepieciešams tiesas nolēmums. Tiesas nolēmums ir nepieciešams:

- **EL, ES un HU**;
- nav obligāts:
 - **CY, FR, IT un PT**, kur *ISP* saskaņā ar likumu ir jāizpilda iestāžu (t. i., tiesībsardzības iestādes vai reglamentējošās iestādes) prasība bloķēt vietni; un
 - **BG, CZ, IE, FI, MT, SE un UK**, kur *ISP* saskaņā ar likumu nav skaidri noteikts izpildīt iestāžu prasību, bet var darīt to brīvprātīgi.

Īstenojot bloķēšanas pasākumus, parasti izmanto “melno sarakstu”, kurā iekļautas tīmekļa vietnes, kas satur vai kas izplata bērnu pornogrāfijas materiālus. “Melno sarakstus” parasti sagatavo valsts iestādes (t. i., tiesībsardzības iestāde vai reglamentējošā iestāde) un pārsūta tos *ISP*. Dažas dalībvalstis (**EL, HU, IT, FI un FR**) ir paziņojušas, kādi tiesību akti reglamentē šo procesu.

BG izmanto Interpola sarakstu *Worst of list*²¹, savukārt **UK** izmanto *IWF URL* sarakstu²². *ISP* Čehijā (**CZ**) arī izmanto *IWF* sarakstu pašregulācijas nolūkā.

No dalībvalstīm saņemtā informācija kopumā nebija izsmeļoša attiecībā uz to, cik daudz ir tīmekļa vietņu, kas iekļautas bloķēto vietņu sarakstā, vai cik daudz vietņu ir mēģināts bloķēt.

Direktīvā prasīts, ka pasākumi, ko veic, lai bloķētu piekļuvi tīmekļa vietnēm, kas satur vai kas izplata bērnu pornogrāfiju, jānosaka, izmantojot pārredzamas procedūras, un ar tiem ir jānodrošina atbilstīgi drošības pasākumi. Direktīvas 47. apsvērumā norādīts, ka:

²⁰[http://www.inhope.org/Libraries/Statistics Infographics 2014/INHOPE stats infographics for 2014.sflb.ashx](http://www.inhope.org/Libraries/Statistics%20Infographics%202014/INHOPE%20stats%20infographics%20for%202014.sflb.ashx).

²¹<https://www.interpol.int/Crime-areas/Crimes-against-children/Access-blocking/The-INTERPOL-%20Worst-of%20list>.

²²<https://www.iwf.org.uk/members/member-policies/url-list/blocking-faqs#WhatistheIWFURLlist>.

Neatkarīgi no tā, kādu rīcības pamatu vai metodi izvēlas, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tā lietotājiem un pakalpojumu sniedzējiem sniedz pienācīgu juridisko noteiktību un paredzamību. Lai izņemtu un bloķētu vardarbību pret bērnu attēlojošu saturu, būtu jāizveido un jāpastiprina publisko iestāžu sadarbība, jo īpaši ar mērķi nodrošināt, ka valstu saraksti ar tīmekļa vietnēm, kurās ir bērnu pornogrāfijas materiāli, ir pēc iespējas pilnīgāki un ka tiek novērsta darba dublēšana. Veicot šādus pasākumus, vienmēr jāņem vērā gala lietotāju tiesības un jānodrošina atbilstība spēkā esošajām tiesas un juridiskajām procedūrām, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas noteikumiem.

Konkrēti direktīvas 25. panta 2. punktā norādītas šādas prasības:

1. pārredzamas procedūras;
2. ierobežojuma apmērs nepārsniedz vajadzīgo līmeni, un tas ir samērīgs;
3. lietotāji ir informēti par ierobežojuma iemeslu; un
4. pārsūdzības iespēja.

Dalībvalstis, kas izvēlējušās transponēt šo noteikumu, to darījušas, iekļaujot dažādas pārredzamas procedūras un aizsardzības pasākumus:

- Grieķijā (**EL**) Grieķijas Telesakaru un pasta komisija paziņo kompetento iestāžu rīkojumus interneta piekļuves pakalpojumu sniedzējiem un mudina tos nekavējoties bloķēt saturu un sniegt attiecīgo informāciju lietotājiem. Tīmekļa vietnes īpašnieks var pārsūdzēt šo rīkojumu divu mēnešu laikā;
- Spānijā (**ES**) kriminālprocesa laikā tiesnesis var izdot rīkojumu slēgt tīmekļa vietni, kas satur bērnu pornogrāfiju, kā piesardzības pasākumu, ko var apstrīdēt. Pakalpojuma sniedzējam ir pienākums sniegt nepieciešamo informāciju patērētājiem;
- Somijā (**FI**) policija var izveidot, uzturēt un atjaunināt bērnu pornogrāfijas vietņu sarakstu. Ja tīmekļa vietne tiek bloķēta, policijai ir jāizdod paziņojums, kurā sniegti bloķēšanas iemesli un kuram ir jāparādās ikreiz, kad piekļuve tīmekļa vietnei tiek bloķēta. Policijas lēmumu pievienot vietni bloķēto vietņu sarakstam var pārsūdzēt administratīvajā tiesā;
- Francijā (**FR**) interneta pakalpojumu sniedzējiem ir jābloķē piekļuve attiecīgo interneta vietņu adresēm 24 stundu laikā. Tīmekļa vietņu sarakstu pārskata kvalificēta persona no Valsts komisijas datorikas un brīvību lietās. Ja lietotāji cenšas saņemt pakalpojumu, kuram ir liegta piekļuve, viņi tiek pārvirzīti uz Iekšlietu ministrijas informatīvo lapu, kurā sniegti piekļuves atteikuma iemesli un pieejamās procedūras pārsūdzības iesniegšanai administratīvajā tiesā;
- Ungārijā (**HU**) piekļuvi var bloķēt uz laiku vai pastāvīgi. Pieprasījumus saņem tieslietu ministrs un attiecīgā gadījumā iesniedz tos Budapeštas Municipālajai tiesai. Par piekļuves bloķēšanu ir atbildīgs ISP, kas nodrošina savienojamību. Procedūras pārredzamība tiek nodrošināta tādā veidā, ka tiesas lēmums tiek publicēts un tādējādi ir publiski pieejams. Rīkojumu par pastāvīgu bloķēšanu var pārsūdzēt tiesas ceļā;
- Itālijā (**IT**) Nacionālais centrs internetā izvietotas bērnu pornogrāfijas apkarošanas lietās sniedz ISP sarakstu ar bērnu pornogrāfijas vietnēm, kurām ir liegta piekļuve, izmantojot filtrēšanas rīkus un saistītas tehnoloģijas. Ja piekļuve vietnei ir bloķēta, parādās uzraksts "lapa apturēta", norādot bloķēšanas iemeslus; un

- Apvienotajā Karalistē (**Anglijā/Velsā, Ziemeļīrijā un Skotijā**) pasākumus, ko veic, lai bloķētu piekļuvi šādām tīmekļa vietnēm, īsteno ar *IWF* starpniecību, kas darbojas kā privāta pašpārvaldes iestāde un kas sniedz ieteikumus par satura bloķēšanu vai filtrēšanu. Pastāv pārsūdzības process, ko ikviens, kuram ir leģitīma saistība ar attiecīgo saturu vai kuru šis saturs interesē, var izmantot, lai apstrīdētu novērtējuma precizitāti. Apvienotajā Karalistē (**Gibraltārā**) Gibraltāra Pārvaldes iestāde sadarbībā ar *IPS* var bloķēt piekļuvi tīmekļa vietnēm, kas satur vai izplata bērnu pornogrāfiju lietotājiem Gibraltārā. Šiem pasākumiem ir jābūt pārredzamiem, ierobežojumi nedrīkst pārsniegt vajadzīgo līmeni, un tiem ir jābūt samērīgiem un pamatotiem.

BG, CY, CZ, IE, MT, PT un SE sniegtā informācija par drošības pasākumiem, kas piemērojami bloķēšanas pasākumiem, bija nepilnīga, tāpēc ir nepieciešama sīkāka izvērtēšana.

3. SECINĀJUMI UN TURPMĀKIE PASĀKUMI

Komisija apliecina, ka dalībvalstis ir īstenojušas nozīmīgus centienus, lai transponētu direktīvas 25. pantu.

Tomēr joprojām ir iespēja pilnībā izmantot tā potenciālu, turpinot darbu, lai pilnīgi un pareizi īstenotu direktīvu dalībvalstīs. Daži turpmāk risināmie galvenie uzdevumi ir nodrošināt to, ka dalībvalstīs nekavējoties tiek likvidēti seksuālu vardarbību pret bērniem attēlojoši materiāli un ka tiek veikti atbilstīgi drošības pasākumi, ja dalībvalsts izvēlas veikt pasākumus, lai bloķētu piekļuvi interneta lietotājiem valsts teritorijā tām tīmekļa vietnēm, kas satur seksuālu vardarbību pret bērniem attēlojošu materiālu.

Tāpēc šobrīd Komisija neplāno rosināt 25. panta vai papildnoteikumu grozījumus. Tā vietā Komisija koncentrēs savus centienus uz to, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis pilnībā transponē un īsteno šo pantu, tādējādi sniedzot bērniem priekšrocības, ko dod šā panta faktiskā pievienotā vērtība.

Tomēr savā nesējā paziņojumā par tiešsaistes platformām²³ Komisija uzsvēra vajadzību uzturēt un attīstīt daudzu ieinteresēto pušu iesaisti ar mērķi rast kopīgus risinājumus nelikumīgu tiešsaistē izvietotu materiālu brīvprātīgai atklāšanai un apkarošanai un apņēmas pārskatīt, vai ir nepieciešamas oficiālas paziņošanas un rīcības procedūras.

Komisija turpinās sniegt atbalstu dalībvalstīm, lai nodrošinātu transponēšanu un īstenošanu apmierinošā līmenī. Tas ietver pārraudzību, lai pārlicinātos, ka valstu pasākumi atbilst attiecīgajiem panta noteikumiem, un labākas prakses apmaiņas veicināšanu. Vajadzības gadījumā Komisija izmantos savas Līgumos noteiktās izpildes pilnvaras, piemērojot pārkāpuma procedūras.

²³ Paziņojums (2016. gada 25. maijs) par tiešsaistes platformām un digitālo vienoto tirgu — Eiropas izdevības un uzdevumi (COM/2016/288).